

Dosta često priželjkujem da nisam afrička devojčica nego kovana britanska funta. Svi bi se radovali kad im dođem. Možda bih vas posetila za vikend, a onda bih, jer sam eto tako čudljiva, posetila prodavca iz kioska na uglu – ali vi ne biste bili tužni jer biste jeli kolačić s cimetom ili pili hladnu koka-kolu iz konzerve, i nikad više na mene ne biste pomislili. Bili bismo srećni, kao ljubavnici koji se sretnu na letovanju i zaborave jedno drugom ime.

Kovana funta može da ide kuda god smatra da je najbezbednije. Može da pređe pustinje i okeane, da za sobom ostavi zvuk pucnjave i gorak smrad spaljene trske. Kad se oseća utopljena i ušuškana, okrenuće se i nasmešiće vam se, onako kako se moja starija sestra Nkiruka smešila muškarcima u našem selu, onog kratkog leta nakon što se zadevojčila, ali pre no što je zbilja postala žena, i svakako pre večeri kad ju je moja majka odvela na tiho mesto da ozbiljno porazgovaraju.

Naravno da i kovana funta može biti ozbiljna. Može se maskirati u moć, ili imovinu, a ne postoji ništa ozbiljnije za devojčicu koja nema ni jedno ni drugo. Morate pokušati da uhvatite funtu i smestite je u džep, kako bi do bezbedne zemlje mogla stići jedino ako sa sobom povede i vas. Ali funta zna sve čarobnjačke trikove. Kad je jure, videla sam da odbacuje rep kao gušter, tako da vam u ruci ostaju samo peniji. A kad je se najzad dočepate, britanska funta ume da izvede najveću čaroliju na svetu: da se preobrazi ne u jednu, nego u dve istovetne zelene novčanice od jednog američkog dolara. Ostaćete praznih šaka, kad vam kažem.

Baš bih volela da budem britanska funta. Funta sme da putuje bezbedno, a mi smemo da je ispraćamo. To je ljudski trijumf. Zove se *globalizacija*. Devojčicu poput mene zaustavlja imigraciona služba, ali funta može da projuri kroz obrtna vrata, izbegne uređaje tih krupnih ljudi sa službenim kapama i uskoči pravo u parkirani aerodromski taksi. *Kuda, gospodine?* U Zapadnu Civilizaciju, dobri moj čoveče, i požurite.

Vidite kako britanska funta lepo govori? Ima glas kraljice Elizabete Druge od Engleske. Lice joj je urezano na funti, a ponekad, kad pogledam baš izbliza, vidim da joj se usne pomeraju. Prinesem je uhu. Šta kaže? *Spuštajte me iz ovih stopa, mlada damo, inače ću pozvati stražu.*

Kad vam se kraljica obrati takvim tonom, mislite da je možete ne poslušati? Čitala sam da su ljudi oko nje – čak i kraljevi i premijeri – ustanovili da njihova tela izvršavaju njena naređenja čak i pre nego što im mozgovi uopšte smisle razlog da se usprotive. Da vam kažem, nije to zbog krune i žezla. Ja bih mogla prikačiti tijaru na svoju kratku kovrdžavu kosu, mogla bih uzeti žezlo u jednu ruku, ovako, a policajci u velikim cipelama opet bi me priveli i rekli: *Divan vam je taj kostim, gospođo, nego dajte da na brzinu pogledamo isprave, može?* Ne, vašom zemljom ne vlada ju kraljičina kruna i žezlo. Nego njena gramatika i glas. Zato je poželjno govoriti kao i ona. Tako biste policajcima, glasom jasnim poput dijamanta Kalinan, mogli odgovoriti: *Za ime sveta, kako se usuđujete?*

Živa sam jedino zahvaljujući tome što sam naučila kraljevski engleski. Možda pomišljate: pa i nije to tako teško. Na kraju krajeva, kraljevski engleski je zvanični jezik u mojoj zemlji, Nigeriji. Da, ali je nevolja u tome što ga kod kuće govorimo neuporedivo bolje nego vi. Da bih progovorila kraljevski engleski, morala sam da zaboravim sve najlepše doskočice svog maternjeg jezika. Na primer, kraljica nikad ne bi smela reći: *Bilo je mnogo belaja, ta cura je upotrebila moć dupeta da se veri s mojim broj jedan sinom i svima je bilo jasno da će završiti u otrovnom žbunju.* Kraljica mora da kaže: *Moja pokojna snaha iskoristila je svoje ženske čari da se veri s mojim naslednikom, i moglo se naslutiti da se to neće dobro završiti.* Tužno

je to pomalo, zar ne? Učenje kraljevskog engleskog podseća na struganje jarkocrvenog laka s nožnih noktiju, ujutru posle igranke. To dugo traje i uvek na kraju ostane neka crvena mrlja po ivicama, da te podseti na lep provod. Zato uvidate da mi je učenje išlo sporo. S druge strane, imala sam mnogo vremena. Vaš jezik sam učila u centru za imigracioni pritvor u Esekusu, u jugoistočnom delu Ujedinjenog Kraljevstva. Dve godine su me tamo držali pod ključem. Jedino sam vreme i imala.

Ali zašto sam se uopšte maltretirala s time? Zbog nečega što su mi objasnile starije devojke: da bi preživela, moraš da izgledaš dobro ili da govoriš još bolje. Ružnjikavima i ćutljivima dokumenta nikad nisu u redu. Kažete: njih repatriraju. Mi kažemo: *šalju ih kući odmah*. Kao da je vaša zemlja dečja zabava – nešto previše divno da bi potrajalo. Ali ako smo simpatične i pričljive, dopušta nam se da ostanemo. Na taj način vaša zemlja postaje živahnija i lepša.

Reći ću vam šta se desilo kad su me pustili iz centra za imigracioni pritvor. Imigracioni službenik mi je u ruku stavio bon, bon za prevoz, i kazao da mogu telefonom pozvati taksi. Rekla sam: *Hvala vam, gospodine, neka Bog milostivo hodi vašim životom te donese radost vašem srcu i blagostanje vašim voljenima*. Službenik je pogledao u tavanicu, kao da tamo ima nešto vrlo zanimljivo, i kazao: *Zaboga*. Zatim je pokazao prstom niz hodnik i rekao: *Telefon je tamo*.

Tako sam stala u red za telefon. Mislila sam: vrlo sam *preterala* u zahvaljivanju tom službeniku. Kraljica bi samo rekla: *Hvala*, i na tome bi se završilo. Štaviše, kraljica bi imigracionom službeniku rekla da sam pozove prokleti taksi, inače će ga streljati, odvojiti mu glavu od tela i izložiti je na ogradi ispred londonskog Tauera. U tom sam času shvatila da je jedno učiti kraljevski engleski iz knjiga i novina u ćeliji, a nešto sasvim drugo zbilja govoriti taj jezik s Englezima. Bila sam besna na sebe. Mislila sam: *Ne smeš više da praviš takve greške, devojko. Ako budeš govorila kao divljakuša koja je engleski naučila na brodu, ljudi će te otkriti i poslati pravo kući*. To sam mislila.

Pređa mnom, u redu, stajale su tri devojke. Sve nas, devojke, pustili su istog dana. Bio je petak. Vedro sunčano majsko jutro. Hodnik je bio prljav, ali je mirisao na čisto. To je dobar trik. Varikina, tako to postižu.

Imigracioni službenik je sedeo za stolom. Nije nas gledao. Čitao je novine. Bile su mu raširene po stolu. Nisu to bile nijedne od novina iz kojih sam naučila vaš jezik – *Tajms* ili *Telegraf* ili *Gardijan*. Ne, te novine nisu bile za ljude poput vas i mene. Na slici u novinama bila je jedna bela devojka, i nije imala gornji deo. Znaite na šta mislim kad to kažem, jer sad pričamo na vašem jeziku. Ali da pričam ovu priču svojoj starijoj sestri Nkiruki i drugim devojkaama iz svog sela, morala bih da zastanem baš tu i objasnim im: bez gornjeg dela ne znači da gospođa u novinama nije imala gornji deo tela. To znači da nije imala *odeću* na gornjem delu tela. Shvatate li razliku?

– *Čekaj. Čak ni grudnjak?*

– *Čak ni grudnjak.*

– *Uh!*

I onda bih nastavila da pričam, ali te devojke kod kuće šaputale bi među sobom. Kikotale bi se iza šake. Zatim, taman pošto bih se vratila priči o jutru kad su me pustili iz centra za imigracioni pritvor, te devojke bi me opet prekinule. Nkiruka bi rekla: *Slušaj, važi? Slušaj. Samo da razjasnimo. Ta devojka na slici u novinama. Ta je bila prostitutka, da? Noćna ratnica? Da li je gledala u zemlju od sramote?*

– *Ne, nije gledala u zemlju od sramote. Gledala je pravo u fotoapararat i smešila se.*

– *Šta, u novinama?*

– *Da.*

– *Onda u Velikoj Britaniji nije sramota da pokažeš sike u novinama?*

– *Ne. Nije sramota. Momci to vole i nije sramota. Inače se devojka bez gornjeg dela ne bi tako smeškala, shvataš?*

– *Da li ih onda sve devojke tako pokazuju? Šetaju se, a sike im skaču gore-dole? U crkvi i u radnji i na ulici?*

– *Ne, samo u novinama.*

– *Zašto sve žene ne pokazuju grudi ako muškarci to vole i ako nije sramota?*

– *Ne znam.*

– *Živela si tamo preko dve godine, gospođice putnice. Kako ne znaš?*

– *Tamo je prosto tako. Veći deo života u toj zemlji proživela sam zbunjena. Ponekad mi se čini da ni sami Britanci ne znaju odgovore na takva pitanja.*

– *Uh!*

Vidite kako bi bilo da sam morala da zastajem i objašnjavam svaku sitnicu devojkaama kod kuće. Morala bih da objasnim linoaleum i varikinu i meku pornografiju i magiju preobražaja britanske kovane funte, kao da su sve te svakodnevne stvari izvanredno čudesne misterije. I ubrzo bi se moja priča izgubila u tom velikom okeanu divota, jer bi delovalo da je vaša zemlja začarana federacija čuda, a moja priča u okviru nje izgledala bi zbilja vrlo sitna i nemagična. Ali je s vama daleko lakše jer mogu da vam kažem: čujte, onog jutra kad su nas pustili, dežurni službenik u centru za imigracioni pritvor piljio je u novinsku fotografiju devojke bez gornjeg dela. A vi odmah shvatate situaciju. Eto zašto sam dve godine učila kraljevski engleski: da bismo vi i ja mogli tako da razgovaramo bez upadica.

Imigracioni službenik, onaj koji je gledao u novinsku fotografiju bez gornjeg dela – bio je sitan i kosa mu je bila svetla, kao tanaka supa od pečuraka koju su nam davali utorkom. Ručni zglobovi bili su mu tanki i beli, kao električni kablovi obloženi plastikom. Uniforma mu je bila prevelika. Ramena jakne uzdizala su se kao dve kvrge, po jedna sa svake strane njegove glave, kao da tu krije neke životinjice. Pomislila sam kako će ta stvorenja treptati na svetlu kad on uveče skine jaknu. Mislila sam: Ne, gospodine, da sam ja vaša žena, *ne bih* skidala grudnjak, hvala lepo.

A onda sam pomislila: Zašto piljite u devojku u novinama, gospodine, a ne u nas devojke koje stojimo u redu za telefon? Šta ako sve pobegnemo? Ali sam se onda setila: *puštaju* nas. Bilo je teško shvatiti posle toliko vremena. *Dve godine* sam živela u tom centru za pritvor. Bilo mi je četrnaest godina kad sam došla u vašu zemlju, ali nisam imala nikakva dokumenta kojima bih to dokazala, pa su me stavili u isti centar za pritvor kao i odrasle. Nevolja se sastojala u tome što su muškarci i žene bili zajedno zaključani na tom mestu. Noću su držali muškarce u odvojenom krilu centra. Sa zalaskom sunca, trpali su ih u kaveze kao vukove, ali su se danju muškarci šetali među nama, jeli isto što i mi. Činilo mi se da i dalje izgledaju gladni. Činilo mi se da me posmatraju halpljivim pogledima. Stoga, kad su mi starije devojke šapnule: *Da bi preživela, moraš da izgledaš dobro ili da govoriš dobro*, zaključila sam da će za mene govor biti bezbedniji.

Radila sam na tome da budem nepoželjna. Odbijala sam da se kupam i koža mi je postala masna. Pod odećom sam oko grudnog koša omotavala široku pamučnu traku, kako bi mi grudi bile male i ravne. Kad bi stigle dobrotvorne pošiljke, pune polovne odeće i obuće, neke druge devojke težile su da se ulepšaju, ali sam ja rovarila po kutijama tražeći odeću koja bi mi prikrla figuru. Nosila sam široke plave farmerke, mušku havajsku košulju i glomazne crne čizme s čeličnim ojačanjima za prste koja su se videla kroz pocepanu kožu. Otišla sam do bolničarke i tražila joj da me medicinskim makazama ošiša vrlo kratko. Čitave dve godine nisam se nasmešila, čak ni pogledala nijednog muškarca u lice. Bila sam prestravljena. Samo noću, kad bi zaključali muškarce, vratila bih se u svoju ćeliju, odmotala traku s grudi i duboko udahnula. Onda bih izula čizmetine i privukla kolena uz bradu. Jednom nedeljno bih sedela na dušek u svog kreveta i lakirala nokte na nogama. Bočicu laka našla sam na dnu jedne kutije iz dobrotvorne pošiljke. Na njoj je još stajala cena. Ako ikad nađem onoga ko ju je dao, reći ću toj osobi da mi je, po ceni od jedne britanske funte i devedeset devet penija, spasla život. Naime, tamo sam upravo to radila kako bih podsetila sebe da sam ispod svih naslaga još živa: pod čeličnim ojačanjima za prste imala sam jarkocrveni lak

za nokte. Ponekad, kad bih skinula čizme, čvrsto sam žmurila da obuzdam suze i ljuljala se napred-nazad, drhteći od hladnoće.

Moja starija sestra Nkiruka postala je žena u plodnom periodu godine, pod afričkim suncem, i ko je može kriviti što je od velike toplote postala lakomislena i koketna? Ko se ne bi naslonio na dovratnik svoje kuće i nasmešio od tihe popustljivosti kad bi video moju majku kako joj nalaže da sedne, a onda govori: *Nkiruka, voljena moja, ne smeš tako da se smeškaš starijim momcima?*

A ja, ja sam postala žena pod belim fluorescentnim cevima u podzemnoj prostoriji u centru za imigracioni pritvor šezdeset pet kilometara istočno od Londona. Tu nije bilo godišnjih doba. Bilo je hladno, hladno, hladno, i nisam imala kome da se osmejujem. Te hladne godine smrznute su u meni. Afrička devojčica koju su zatvorili u imigracioni centar, jedno dete, nikad nije zaista pobjegla odatle. U mojoj duši, ona je još zaključana, zauvek, pod fluorescentnim cevima, sklupčana na zelenom linoleumu, kolena privučениh uz bradu. A ova žena koju su pustili iz centra za imigracioni pritvor, ovo stvorenje koje jesam, ona je nova vrsta ljudskog bića. U meni nema ničeg prirodnog. Rodila sam se – ne, ponovo sam se rodila – u zarobljeništvu. Jezik sam naučila iz novina, odevam se u vaše otpatke, vaša funta je ono čega su mi džepovi željni kad su prazni. Zamislite mladu ženu isečenu iz novinskog oglasa *Spasite decu*, koja se oblači u izlizanu ružičastu odeću iz kontejnera na parking u vaše lokalne samoposluge i govori engleski kao vodeći kolumnista *Tajmsa*, molim vas. Ja bih sama prešla na drugu stranu ulice da izbegnem sebe. Iskreno, to je jedino oko čega se ljudi iz vaše zemlje i ljudi iz moje zemlje slažu. Kažu: *Ta izbegla devojka nije naša. Ta izbegla devojka ne pripada ovamo.* Ta devojka je polutanka, plod neprirodnog parenja, nepoznato lice pod mesečinom.

Dakle, ja sam izbeglica, i često sam vrlo usamljena. Jesam li ja kriva što ne izgledam kao Engleskinja i ne govorim kao Nigerijanka? E pa ko kaže da Engleskinja mora imati kožu belu poput oblakâ koji plove kroz njena leta? Ko kaže da Nigerijanka mora govoriti oskrnavljen engleski, kao da se engleski sudario s jezikom ibo, visoko u atmosferi, i pada joj u usta u pljusku koji je napola

davi i ostavlja je da izgrca divne priče o živim afričkim bojama i ukusu pečenih zelenih banana? Ne kao pripovedačica, nego kao spasena žrtva poplave, koja iskašljava kolonijalnu vodu iz pluća?

Izvinite što sam ispravno naučila vaš jezik. Ovde sam da bih vam ispričala stvarnu priču. Nisam došla da vam govorim o jarkim afričkim bojama. Ja sam ponovo rođena građanka sveta u razvoju i dokazaću vam da je boja mog života *siva*. A ako možda u potaji i volim pržene zelene banane, to mora ostati među nama i preklinjem vas da ne kažete *nikome*. Važi?

Onog jutra kad su nas pustili iz imigracionog centra, dali su nam sve naše stvari. Ja sam svoje držala u providnoj najlonskoj kesi. Džepni engleski rečnik „Kolins Džem“, jedan par sivih čarapa, jedne sive gaće, jedna vozačka dozvola Ujedinjenog Kraljevstva koja nije bila moja, jedna vodom oštećena vizitkarta koja takođe nije bila moja. Ako vas baš zanima, te stvari pripadale su belcu po imenu Endru O'Rork. Upoznala sam ga na jednom žalu.

Tu najlonsku kesicu držala sam u ruci kad mi je imigracioni službenik rekao da pođem i stanem u red za telefon. Prva devojka u redu bila je visoka i lepa. Ona se odlučila za izgled, ne za govor. Upitala sam se koja je od nas bolje izabrala u svrhu opstanka. Ta devojka je skroz očupala obrve, pa ih onda nacrtala olovkom. Eto šta je uradila da bi sebi spasla život. Nosila je ljubičastu haljinu, zvonastu haljinu s dezenom od ružičastih zvezda i mesecâ. Oko glave je omotala lepu ružičastu maramu, a na nogama je imala ljubičaste papuče. Pomislila sam da je sigurno bila dugo zatvorena u našem imigracionom centru. Jasno vam je da se mora prekopati vrlo veliki broj dobrotvornih pošiljki kako bi se skupila odeća koja zbilja jeste *komplet*.

Na devojčinim smeđim nogama bilo je mnogo belih malih ožiljaka. Pomislila sam: Da li te ti ožiljci prekrivaju celu, kao zvezde i meseci na haljini? Pomislila sam da bi to bilo lepo, i sada vas molim da se složite sa mnom da ožiljak nikad nije ružan. Tako stvaraoci ožiljka žele da mislimo. Ali vi i ja moramo se saglasiti da ćemo im prkositi. Moramo sve ožiljke sagledati kao lepotu. U redu? To će biti naša tajna. Naime, verujte mi, ožiljak se neće stvoriti na mrtvom čoveku. Ožiljak znači *preživela sam*.

Za nekoliko trenutaka reći ću vam neke tužne reči. Međutim, morate ih čuti na isti način kao što smo se maločas dogovorili za ožiljke. Tužne reči su samo još jedan oblik lepote. Tužna priča znači: ova pripovedačica je *živa*. I dok dlanom o dlan, desiće joj se nešto lepo, nešto *izvanredno*, a ona će se okrenuti i nasmešiti.

Devojka u ljubičastoj zvonastoj haljini i s ožiljcima na nogama već je počela da govori u telefonsku slušalicu. Rekla je: Alo, taksi? Odiš da me pokupiš, ja? Dobro. O, iz di ja došla? Ja došla iz Jamajka, srećo, ne zezim ti. A? šta? O, iz di ja došla *sad*? Važi, ček malo.

Rukom je pokrila slušalicu. Okrenula se sledećoj devojci u redu i rekla: Ej, srećo, kako se zovi ovi plac di smo *sad*? Ali ju je druga devojka samo pogledala i slegla ramenima. Druga devojka bila je mršava, tamnosmeđe kože, očiju zelenih kao žele bombona kad oližete spoljni šećer i pogledate mesec kroz nju. Ne mogu uopšte ni da objasnim koliko je bila lepa. Nosila je žutu sari haljinu. Držala je providnu najlonsku kesu kao i ja, ali u njoj nije bilo ničega. U prvi mah mi se učinilo da je prazna, ali onda pomislih: *Što nosiš tu kesu, devojku, ako u njoj nema ničega?* Kroz kesu sam joj videla sari, pa sam zaključila da drži kesu punu limun-žute boje. Ništa drugo nije posedovala kad su nas pustili napolje.

Drugu devojku sam površno poznavala. Jednom sam dve nedelje bila u istoj sobi s njom, ali nikad nismo razgovarale. Nije znala ni reč nikakvog engleskog. Zato i jeste samo slegla ramenima ne ispuštajući svoju kesu limun-žutog. Elem, devojka na telefonu je samo pogledala u tavanicu, isto kao imigracioni službenik za stolom.

Zatim se devojka na telefonu okrenula trećoj devojci u redu i rekla joj: El *ti* znaš kako se zovi ovi plac di smo *sad*? Ali ni treća devojka nije znala. Samo je stajala, u plavoj majici i plavim farmerkama i belim patikama „danlop grin fleš“, i gledala u vlastitu providnu kesu, a kesa joj je bila puna pisama i dokumenata. U toj kesu bilo je toliko papira, izgužvanog i ispresavijanog, da je morala da podmetne ruku pod kesu kako ova ne bi pukla. E, tu treću devojku sam takođe donekle poznavala. Nije bila lepa, nije ni dobro govorila, ali postoji još nešto što vas može spasti od ranog slanja kući. Ta devojka je ispisala celu svoju priču i napravila

je zvaničnom. Na kraju njene priče stajali su crveni pečati „ovo je ISTINA“. Pamtim da mi je jednom ispričala svoju priču, i ona ide otprilike ovako:

*muškarcu-su-došli-i-
spalili-mi-selo-
vezali-moje-devojčice-
silovali-moje-devojčice-
odveli-moje-devojčice-
izbičevali-mi-muža-
odrekli-mi-dojku-
ja-sam-pobegla-
kroz-žbunje-
našla-brod-
prešla-more-
i-stavili-su-me-ovde.*

Ili neka tome slična priča. Počela sam da brkam raznorazne priče iz tog centra za imigracioni pritvor. Priče svih devojaka počinjale su sa *muškarcu-su-došli-i*. I sve priče su se završavale sa *i-stavili-su-me-ovde*. Sve priče su bile tužne, ali vi i ja imamo dogovor u vezi s tužnim rečima. Tu devojkicu – treću devojkicu u redu – njena priča je toliko rastužila da nije znala ime mesta na kome se nalazi, a nije ni htela da zna. Ta devojkica nije bila čak ni radoznala.

Stoga ju je devojkica s telefonskom slušalicom upitala opet. Šta?, rekla je. I ti joku priču? Kako joku znaš kako se zove ovi plac di smo sad?

Onda je treća devojkica u redu samo pogledala u tavanicu, na šta je devojkica s telefonskom slušalicom i sama pogledala u tavanicu po drugi put. Pomislila sam: Dobro, imigracioni službenik je pogledao u tavanicu, treća devojkica je pogledala u tavanicu, prva devojkica je pogledala u tavanicu *dva* puta, pa možda na toj tavanici ipak postoje neki odgovori. Možda je gore nešto vrlo veselo. Možda su na tavanici ispisane priče koje idu nekako ovako:

*muškarcu-su-došli-i-
doneli-nam-šarene-baljine-
skupili-drva-za-vatru-
ispričali-urnebesne-viceve-*

*pili-pivo-s-nama-
udvarali-nam-se-dok-se-nismo-zakikotale-
sprečili-komarce-da-nas-ujedaju-
rekli-nam-trik-za-hvatanje-kovane-britanske-funte-
pretvorili-mesec-u-sir-*

A da, i onda su me stavili ovde.

Pogledala sam u tavanicu, ali sam tamo zatekla samo belu boju i fluorescentne cevi.

Devojka na telefonu napokon je pogledala mene. Stoga sam joj rekla: *Ovo mesto se zove Imigracioni prihvatni centar Blek Hil.* Devojka se zapiljila u mene. *Ti mi zeziš,* reče. *Kako mu je to ime?* Onda sam pokazala na metalnu pločicu zašrafljenu za zid iznad telefona. Devojka je pogledala u nju, pa opet u mene i rekla: *Joj, srećo, jok umim da čitim.* Zato sam joj pročitala pokazujući reč po reč. **IMIGRACIONI PRIHVATNI CENTAR BLEK HIL, HAJ ISTER, ČELMSFORD, ESEKS.** Fala, srećo, reče prva devojka i podiže telefonsku slušalicu.

U slušalicu je rekla: Dobro sad, sluši, gosin, ovi plac di sam ja to se zovi *Imigracioni prihvatni Blek Hil.* Onda je rekla: Ne, molim, ček. Onda se rastužila i vratila slušalicu na telefon. Kazala sam: Šta je bilo? Prva devojka je uzdahnula i rekla: Taksu čova kaži jok da kupi iz ovi plac. Zatim je kazala: Vi ste *talog.* Znajiš tu reč?

Rekla sam da ne znam, jer nisam bila sigurna, pa sam izvadila Džepni engleski rečnik „Kolins Džem“ iz svoje providne kese i potražila reč. Rekla sam prvaj devojci: *Ti si nerastvoreni, gušći sloj koji se izlučuje iz kakve tekuće materije i skuplja na dnu i na zidovima posude, jame, korita i slično.* Pogledala me je, a ja sam pogledala nju, pa smo se zakikotale jer nismo znale šta bismo s tom informacijom. Uvek sam zapadala u takve nevolje dok sam učila vaš jezik. Svaka reč ume da se odbrani. Baš kad pođete da je zgrabite, ona se pocepa u dva različita značenja, pa razumevanje odlazi u vetar. Divim vam se. Vi ste kao čarobnjaci, a svoj ste jezik obezbedili u jednakoj meri kao i svoj novac.

I tako, prva devojka u redu za telefon i ja smejele smo se jedna drugoj, ja sam držala svoju providnu kesu, ona je držala svoju

providnu kesu. U njenoj je bio jedan crni krejon, jedna pinceta i tri režnja sušenog ananasa. Prva devojka je opazila da gledam u njenu kesu i prestala da se smeje. Šta piljiš?, rekla je. Odgovorila sam da ne znam. Kazala je: Znajim šta misiš. Ti misiš: Sad taksi jok dođi da mi pokupi, do gde će stignim s jedan krejon i jedna pinceta i tri komadi ananas? Zato sam joj rekla: Možda krejonom možeš da napišeš poruku POMOZITE MI, a onda ananas daš prvoj osobi koja to uradi. Devojka me je pogledala kao da sam sišla s uma, a zatim kazala: Okej, srećo, *jen*, jok imam papir da pišim poruku na njega, *dva*, jok znajim da pišim, znajim samo da crtim obrvi, i *tri*, očim *ja* da pojedim ti ananas. Razrogačila je oči i zapiljila se u mene.

Dok se to dešavalo, druga devojka u redu, ona u limun-žutom sariju i s providnom kesom punom žutog, postala je prva devojka u redu, jer je već držala telefonsku slušalicu u ruci. Šaputala je u nju na nekom jeziku koji je podsećao na davljenje leptirova u medu. Lupnula sam devojku po ramenu, cimnula je za sari i rekla: Molim te, pokušaj da s njima razgovaraš na *engleskom*. Devojka u sariju me je pogledala i prestala da govori svojim leptirskim jezikom. Veoma polako i pažljivo, u slušalicu je izgovorila: ENGLESKA, DA, MOLIM, DA, MOLIM, HVALA, HOĆU DA IDEM U ENGLESKU.

Zato je devojka u ljubičastoj zvonastoj haljini priljubila svoj nos tik uz nos devojke u limun-žutom sariju, čuknula ovu prstom po čelu i pustila glas kao da drška metle udara u prazno bure. *Bong! Bong!*, kazala je devojci. *Već si u Englesku, kapiš?* Obama kažiprstima pokazala je pod od linoleuma. Rekla je: *Ovo ti Engleska, srećo, jel jok vidiš? Svi mi već ovdje stigli.*

Devojka u žutom sariju je učutala. Samo je zurila unazad, tim zelenim očima poput meseca od želea. Stoga je devojka u ljubičastoj haljini, Jamajčanka, kazala: *Ej, daš mi to*, i zgrabila telefonsku slušalicu iz ruku devojke u sariju. Prinela je slušalicu ustima i rekla *Čujiš, ček jen minut molim*. Ali onda je začutala i dodala slušalicu meni, a ja sam oslušnula – čuo se samo slobodan signal. Zato sam se okrenula devojci u sariju. Moraš prvo da okreneš

broj, rekoh. Razumeš li? Prvo okreni broj, pa onda taksisti reci kuda želiš da ideš. Važi?

Međutim, devojka u sariju je samo zaškiljila u mene i privila svoju providnu kesu limun-žutog tešnje uza sebe, kao da ću joj ja to možda oteti onako kako joj je druga devojka otela telefonsku slušalicu. Devojka u ljubičastoj haljini je uzdahnula i okrenula se meni. *Jok dobro, srećo, reče. Bog će uzmi sva svoja deca kući pre neg ova pozovi taksi.* I dodala je slušalicu meni. *Evo, kazala je. Probi ti jen put.*

Pokazala sam na treću devojku u redu, onu s kesom dokumenta, odevenu u plavu majicu i patike „danlop grin fleš“. A ona?, upitah. Ova devojka je pre mene u redu. *Jes, reče devojka u ljubičastoj haljini, al ti žena jok ima mo-ti-VA-ci-ja. Jel tako, srećo?* Zapiljila se u devojku s dokumentima, ali je devojka s dokumentima samo slegla ramenima i pogledala u svoje patike „danlop grin fleš“. *Jelda to tačno, reče devojka u ljubičastoj haljini i okrenu se meni. Ti s glavna, srećo. Ti da pričiš i izvediš nas iz ovdı da se ovi jok predomišlju i zaključu nas opet.*

Pogledala sam telefonsku slušalicu: bila je siva i prljava i bojala sam se. Opet sam pogledala devojku u ljubičastoj haljini. Kuda želiš da ideš?, rekoh. A ona je rekla: *Svaki kraj. Molim? Bilo di, srećo.*

Okrenula sam broj taksija napisan na telefonu. Javio se muški glas. Zvučao je umorno. *Taksi služba, kazao je. Po njegovom tonu delovalo je da mi čini veliku uslugu samim tim što uopšte izgovara te reči.*

„Dobro jutro. Želela bih vozilo, molim vas.“

„Želite taksi?“

„Da. Molim vas. Taksi vozilo. Za četiri putnika.“

„Odakle?“

„Iz Imigracionog prihvatnog centra Blek Hil. U Haj Isteru. To je blizu Čelmsforda.“

„Znam gde je. Sad vi slušajte mene...“

„Molim vas, u redu je. Znam da ne primete izbeglice. Mi nismo izbeglice. Mi smo čistačice. Radimo ovde.“

„Vi ste čistačice.“

„Da.“

„I to je istina, je li? Jer da sam dobio funtu za svakog prokletog imigranta koji je seo na zadnje sedište nekog mog taksija i nije znao kuda hoće i počeo da trtlja mom vozaču na svahiliju i pokušao da mi plati cigaretama, sad bih igrao golf, a ne bih pričao s vama.“

„Mi smo čistačice.“

„U redu. Činjenica je da ne govorite kao imigrantkinja. Kuda želite?“

Bila sam upamtila adresu na vozačkoj dozvoli Ujedinjenog Kraljevstva u svojoj providnoj najlonskoj kesi. Endru O'Rork, belac koga sam upoznala na žalost: živeo je u Kingstonu na Temzi, u engleskoj grofoviji Sari. Progovorila sam u slušalicu.

„U Kingston, molim vas.“

Devojka u ljubičastoj haljini dohvatila me je za mišicu i prosihtala. *Jok, srećo!*, rekla je. *Bilo di, sam jok na Jamajka. Oni ljudovi će mi ubiju odma šta stignim ondi, će mi ubiju skroz.* Nisam shvatala zašto se boji, ali sada znam. Postoji Kingston u Engleskoj, ali i Kingston na Jamajci, gde je klima drugačija. Eto još jednog vašeg velikog podviga, čarobnjaci – čak i vaši gradovi imaju dva repa.

„Kingston?“ reče čovek na telefonu.

„Kingston na Temzi“, odgovorih.

„Do tamo bre ima milion kilometara. To je u, gde beše?“

„Sariju“, rekoh.

„U Sariju. Vi ste četiri čistačice iz zelenog Sarija, to hoćete da mi kažete?“

„Ne. Mi smo čistačice iz okoline. Ali nas šalju na čistački posao u Sari.“

„Onda u gotovom ili preko računara?“

Čovek je zvučao vrlo umorno.

„Šta?“

„Hoćete li platiti u gotovom ili ide na račun izbegličkog centra?“

„Plaćamo u gotovom, gospodine. Platićemo kad stignemo tamo.“

„Nemoj da ne biste.“

Slušala sam još neko vreme, a onda rukom pritisla ležište telefonske slušalice. Okrenula sam drugi broj. Bio je to broj s vizitkarte koju sam nosila u svojoj providnoj najlonskoj kesi. Vizitkarta

je bila oštećena od kvašenja. Nisam mogla da razaznam da li je poslednja cifra 8 ili 3. Pokušala sam s osmicom, pošto u mojoj zemlji neparni brojevi donose nesreću, a nesreće sam, za razliku od svega ostalog, već imala i previše.

Javio se jedan muškarac. Bio je ljut.

„Ko je to? Do đavola, šest je sati ujutru.“

„Da li je to gospodin Endru O’Rork?“

„Da. Ko ste vi?“

„Mogu li da vam dođem u goste, gospodine?“

„Ko je to, do đavola?“

„Upoznali smo se na žalu u Nigeriji. Sećam vas se odlično, gospodine O’Rork. Sada sam u Engleskoj. Mogu li da dođem kod vas i Sare? Nemam nikud drugde da odem.“

Na drugoj strani je usledila tišina. Potom se čovek nakašljao i zasmejao.

„Ovo je neka smicalica, zar ne? Ko je to? Upozoravam vas, ludaci poput vas stalno mi se penju na glavu. Ostavite me na miru, inače se nećete lako izvući. Moje novine uvek podnose tužbu. Ući će u trag ovom pozivu, otkriće ko ste vi i uhapsiće vas. Nećete biti prvi.“

„Ne verujete da sam to ja?“

„Samo me ostavite na miru. Razumete? Ne želim uopšte da slušam o tome. Sve se to desilo vrlo davno i nisam ja bio kriv.“

„Doći ću do vaše kuće. Tako ćete poverovati da sam to ja.“

„Ne.“

„Ne poznajem nikoga drugog u ovoj zemlji, gospodine O’Rork, i žao mi je. Samo vam kažem kako biste bili spremni.“

Čovek više nije zvučao ljutito. Pustio je sitan glas, kao dete kad strepi od narednog događaja. Spustila sam slušalicu i okrenula se ostalim devojkama. Srce mi je toliko lupalo da sam očekivala da se svakog časa isповraćam na linoleum. Druge devojke su zurile u mene, nervozne i pune iščekivanja.

Pa?, reče devojka u ljubičastoj haljini.

Hmm?, rekoh ja.

Taksi, srećo! Šta je s taksi?

O, da, taksi. Čovek iz taksija rekao je da će vozilo doći po nas za deset minuta. Kaže da treba da sačekamo napolju.

Devojka u ljubičastoj haljini se nasmešila.

„Ja zovim Jeveta. S Jamajka, jes. Ti s *korisna*, srećo. Šta zoviš?“

„Moje ime je Pčelica.“

„Kaki ti je to ime?“

„To je moje ime.“

„Od di si ti di cura dobi ime ko insekat?“

„Nigerija.“

Jeveta se nasmejala. Gromko, onako kako se glavni zlikovac smeje u piratskim filmovima. *BU-ha-ha-ha-ha!* Od toga se i slušalica u ležištu zatresla. *Ni-GERJA!*, reče Jeveta. Onda se okrenula ostalima, devojci u sariju i devojci s dokumentima. *Ajd s nas, cure, kazala je. Mi smo Ujedinjeni nacije, viš, i ovi dan svi će pratimo Ni-GERJA. BU-ha-ha-ha-ha!*

Jeveta se još smejala kad smo sve četiri prošle pored bezbednosnog pulta i nastavile ka vratima. Imigracioni službenik je odvojio pogled od novina dok smo prolazile. Devojka bez gornjeg dela bila je nestala – službenik je okrenuo stranicu. Pogledala sam u njegove novine. Naslov na sledećoj strani glasio je *AZILANTI NAM JEDU LABUDOVE*. Opet sam pogledala imigracionog službenika, ali on nije hteo da pogleda mene. Dok sam posmatrala, pomerio je ruku da pokrije naslov. Izveo je to kao da tobože hoće da počese lakat. Shvatila sam da o muškarcima ne znam ništa osim straha. Uniforma koja ti je prevelika, sto koji ti je premali, osmočasovna smena koja ti je preduga, a onda najednom dolazi devojka s tri kila dokumenata i bez motivacije, još jedna žele-zelenih očiju i u žutom sariju, toliko lepa da je ne smeš gledati mnogo dugo, inače bi ti očne jabučice rekle *plop*, treća devojka iz Nigerije, nazvana po pčeli, i bučna žena s Jamajke, koja se smeje kao pirat Plavobradi. Možda je upravo to splet okolnosti koji izaziva svrab u muškom laktu.

Osvrnula sam se na imigracionog službenika baš pre nego što ćemo proći kroz dvokrilna vrata. Gledao nas je kako odlazimo. Delovao je vrlo sitan i usamljen, sa svojim tankim korenima šake, pod fluorescentnom svetlošću. Od nje mu je koža izgledala zelena,

kao u bebe gusenice koja se tek izlegla. Kroz staklena vrata sijalo je rano jutarnje sunce. Službenik je zaškiljio od dnevne svetlosti. Verovatno smo za njega bile samo siluete. Otvorio je usta, kao da će nešto reći, ali je stao.

Šta?, rekoh. Shvatila sam da će nam reći da se desila greška. Upitala sam se treba li da potrčimo. Nisam htela ponovo u prtvor. Pitala sam se koliko bismo daleko stigle kad bismo potrčale. Pitala sam se da li bi za nama pustili pse.

Imigracioni službenik je ustao. Čula sam kako mu stolica struže po linoleumu. Stajao je podbočen.

„Dame?“, kazao je.

„Da?“

Pogledao je u pod, pa opet u nas.

„Sve najbolje“, kazao je.

A mi smo se okrenule i pošle prema svetlosti.

Otvorila sam dvokrilna vrata, a onda se skamenila. Zaustavilo me je sunce. Osećala sam se toliko krhkom posle centra za prtvor da sam se plašila kako će me ti jarki zraci prelomiti napola. Nisam mogla da kročim napolje.

„Šta stojiš, Čelice?“

Jeveta je bila iza mene. Niko nije mogao da prođe od mene.

„Samo malo, molim te.“

Napolju je svež vazduh mirisao na vlažnu travu. Miris me je zapahnuo. I uspaničio. Dve godine sam mirisala samo varikinu, lak za nokte i cigarete drugih prtvorenika. Ništa prirodno. Ništa ovakvo. Osećala sam da će se, ukoliko napravim korak unapred, sama zemlja podići i odbaciti me. Sad više ni po čemu nisam bila prirodna. Stajala sam u čizmetinama, uvezanih grudi, ni žena ni devojkica, stvorenje koje je zaboravilo svoj jezik i naučilo vaš, čija se prošlost smrvila u prah.

„Koji đavo čekiš, srećo?“

„Bojim se, Jeveta.“

Jeveta zavrte glavom i nasmeši se.

„Mož pravo stojiš šta s bojiš, Čelice, ti s bistra cura. Mož sam ja glupa šta s jok bojim. Al bila sam osamnes mesec na ovi plac,

ako miš sam glupa šta jok čekim više šta s ti tresiš i drkliš, bolje ti misli dva puta.“

Okrenula sam se ka njoj i uhvatila se za dovratak.

„Ne mogu da se pomerim“, rekoh.

Tad me je Jeveta snažno gurnula u grudi i poletela sam unazad. I tako sam prvi put stupila na englesko tlo kao slobodna žena: ne donovima čizama nego turom pantalona.

„BU-ha-ha-ha!“, rekla je Jeveta. „Dobro došla u Jedinjeno Kraljestvo, jelda super?“

Kad sam došla do daha, i sama sam se zasmejala. Sedela sam na zemlji, sunce mi je grejalo leđa, i shvatila sam da me zemlja nije odbacila i da me zraci nisu prelomili napola.

Ustala sam i nasmešila se Jeveti. Sve smo se odmakle nekoliko koraka od centra za imigracioni pritvor. Dok smo hodale, kradom od ostalih devojaka zavukla sam ruku pod havajsku košulju i odvezala pamučnu traku što mi je sputavala grudi. Odmotala sam je, bacila je na zemlju i ugazila potpeticom. Duboko sam udahнула svež, čist vazduh.

Kad smo stigle do glavne kapije, sve četiri smo načas stale. Pogledale smo kroz ogradu od žilet-žice niz padine Blek Hila. Engleski krajolik protezao se do horizonta. Po dolinama se izvijala izmaglica, vrhovi bregova zlatili su se pod jutarnjim suncem, a ja sam se osmehnula jer je čitav svet bio svež i nov i vedar.